

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЗАКОНОДАВЧИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ЧЛЕНСТВА ДЛЯ ЛІКАРІВ У САМОВРЯДНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Актуальність. Для України питання запровадження інституту лікарського самоврядування шляхом законодавчого його врегулювання залишається одним із основних і актуальних сьогодні, у час зміни системи охорони здоров'я. Ґрунтовне вивчення європейського досвіду у цій царині є важливим чинником для прийняття рішення про модель лікарського самоврядування в нашій державі. **Матеріали та методи дослідження.** Аналіз законодавчих актів 12 європейських країн щодо лікарського самоврядування. Застосовано методи системного підходу та порівняльного аналізу. **Мета дослідження.** Оцінити законодавство європейських країн та окремі положення їх законів для напруцювання узгоджених пропозицій українським законотворцям та лікарській спільноті у час змін системи охорони здоров'я в Україні. **Результати.** Аналіз шляхів та способів запровадження лікарського самоврядування наших 12 європейських сусідів, починаючи від зразка, прийнятого у Німеччині у 1961 р. як Федеральний лікарський порядок, та подальше законодавство наших найближчих сусідів, які взяли цей зразок за основу законодавчого будівництва лікарського самоврядування у своїх країнах за останні 30 років, дає можливість зрозуміти логіку цього процесу, особливості національних нормативно-правових актів та шляхи подібного законодавчого врегулювання для України. **Висновки.** Вищезазначене вимагає усвідомлених політичних рішень щодо узгоджених дій законотворців та професійної лікарської спільноти. Без урахування досвіду наших європейських сусідів українська влада не зможе знайти найоптимальніше рішення для зміни управлінської складової системи охорони здоров'я в інтересах громадян та лікарів і це може завершитися серйозними та системними потрясіннями й конфліктами всередині професійної лікарської спільноти, що однозначно може призвести до професійної лікарської кризи в державі.

Ключові слова: лікарі, лікарське самоврядування, Українське Лікарське Товариство, європейський досвід, законодавче врегулювання.

АКТУАЛЬНІСТЬ

Законодавче врегулювання побудови в Україні інституту лікарського самоврядування залишається одним з основних та актуальних на сьогодні, у час зміни системи охорони здоров'я (Мусій О., 2007а). Надання властивих управлінських функцій корпоративній професійній організації лікарів, разом з управлінськими функціями держави, які здійснює Міністерство охорони здоров'я, зможе забезпечити баланс системи та поступальний її розвиток в інтересах пацієнтів та лікарської спільноти (Карпук В., Мусій О., 2006). Сьогоднішня управлінська монополія з боку держави в системі охорони здоров'я, що існує на сьогодні, довела й доводить свою неефективність, неповоротливість, затримку у прийнятті

рішень та все більше викликає несприйняття і обурення серед професійної лікарської спільноти (Мусій О.С., 2013). Тому ґрунтовне вивчення існуючого європейського досвіду в цій царині є одним з важливих чинників для прийняття рішення про модель лікарського самоврядування для України (Мусій О., 2007б).

Протягом останніх 15 років у дискусіях навколо численних проєктів Закону України «Про лікарське самоврядування» неодноразово обговорювалося питання щодо необхідності обов'язкового членства лікарів в Українському Лікарському Товаристві, органі, який пропонується законодавчо визначити для здійснення функцій професійного лікарського самоврядування в Україні (Мусій О., 2006).

У процесі вивчення європейського та світового досвіду щодо діяльності професійних організацій лікарів найпереконливішим виглядає шлях, який пройшли наші найближчі європейські сусіди (*Musii O., 2008*). Безумовно, неможливо заперечити, що їх законодавство та законотворчість дуже близькі до українського і саме ці країни є найближчими нам ментально, звичаєво, традиційно та побутово. В усіх східноєвропейських країнах до початку 1990-х років минулого століття не існувало інституту лікарського самоврядування і вони торували цей шлях, спираючись на досвід Німеччини та Австрії, та мають уже відповідні власні напрацювання (*Wiśniewski Z., 2005*). Маючи перед очима такий позитивний досвід функціонування лікарських товариств сусідів, український законотворець може використати його для адаптації до наших реалій, для підвищення престижу лікарської професії та належного правового і соціального захисту лікаря в Україні, для переходу функціонування професії лікаря на сучасний європейський рівень задля якнайповнішого врахування інтересів пацієнтів (*Мусій О., 2005*).

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час аналізу використано офіційні джерела законодавства 12 країн: Австрії, Болгарії, Німеччини, Північної Македонії, Польщі, Румунії, Сербії, Словаччини, Словенії, Угорщини, Хорватії та Чехії, а саме їх закони стосовно самоврядування лікарської професії, розміщені на сайтах державних органів цих країн та сайтах організацій, які здійснюють лікарське самоврядування. Подано номер та рік прийняття відповідного закону в кожній із країн. Здійснено переклад українською мовою окремих положень цих законів стосовно національних назв організацій лікарського самоврядування, їх офіційного статусу та особливостей членства у них, засад діяльності та найважливіших повноважень, умов здійснення лікарської діяльності тощо. Поруч надані мовою оригіналу повні цитати перекладених статей законодавчих актів.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є оцінка чинного законодавства європейських країн та окремих положень їх законів для напрацювання узгоджених пропозицій українським законотворцям та лікарській спільноті у час змін системи охорони здоров'я в Україні (*Мазур І.П., Тищук М.М., 2019*).

Також для прийняття рішення в Україні про власну назву та історичну тяглість організації, яка здійснюватиме лікарське самоврядування, подано назви та роки заснування національних організацій лікарів кожної з 12 країн (*Мусій О., 2007с*).

РЕЗУЛЬТАТИ

Наведена [таблиця](#) дає змогу проаналізувати шляхи та способи запровадження лікарського самоврядування у наших 12 європейських сусідів, починаючи від зразка, прийнятого у Німеччині у 1961 р. як Федеральний лікарський порядок, та подальше законотворення сусідніх країн, які взяли цей зразок за основу законодавчого будівництва лікарського самоврядування у своїх державах за останні 30 років, дає можливість зрозуміти логіку законодавчого процесу, особливості кожного національного законодавства та зрозуміти шляхи подібного законодавчого врегулювання для України (*Мусій О., 2007с; Нечаїв С., 2008; Emberger H., Wallner F., 2007*).

Важливим є і цитування у [таблиці](#) окремих функцій, повноважень, особливостей здійснення фінансування, права на здійснення лікарської діяльності на території національної держави, членства в організації і розуміння, що професія лікаря є вільною.

ВИСНОВКИ

Проаналізовані закони дозволяють дійти однозначного висновку, що, взявши за основу законодавство «старших» європейських країн, таких як Австрія і Німеччина, абсолютно всі держави колишнього «соціалістичного табору» протягом останніх 30 років прийняли закони щодо запровадження інституцій лікарського самоврядування (лікарські товариства) з обов'язковим членством у них лікарів (*Мусій О., 2010*). У цих країнах лікарські товариства як органи публічного права можуть отримувати фінансування з державного бюджету на виконання ними публічних (делегованих державою) повноважень.

Українська влада, декларуючи бажання дійсно долучитися до спільної європейської сім'ї і побудувати в державі медицину європейського зразка, не має іншого шляху, ніж прийняття закону «Про лікарське самоврядування», яким Українському Лікарському Товариству буде делеговано окремі публічні державні функції щодо регулювання діяльності лікарської професії з обов'язковою функцією видачі лікарям свідцтва про право здійснювати лікарську діяльність на території України (*Мусій О., 2008*).

Вищезазначене вимагає усвідомлених політичних рішень щодо прийняття узгоджених дій законотворців та професійної лікарської спільноти (*Нечаїв С., 2009*). Без урахування досвіду наших європейських сусідів українській владі неможливо буде знайти найоптимальніше рішення для зміни управлінської складової системи охорони здоров'я в інтересах українських громадян та лікарів і може завершитися серйозними та системними потрясіннями і конфліктами всередині професійної лікарської спільноти, що однозначно може призвес-

ти до професійної лікарської кризи в Україні (Му- сій О.С., Тишук М.М., Мазур І.П., 2018).

Найоптимальнішим, з урахуванням україн- ських особливостей та реалій, є шлях прийняття

цього закону одночасно з рядом інших законо- давчих актів, які структурно і системно побуду- ють в Україні нову національну систему охоро- ни здоров'я (Устінов О.В., 2019).

Таблиця

Німеччина	Федеральний лікарський порядок, дата видання: 02.10.1961 р.	Bundesärzteordnung Ausfertigungsdatum: 02.10.1961
Німецьке лікар-ське товариство веде свою історію з 1947 р.	I. Лікарська професія § 1 (2) Лікарська професія не є жодним бізнесом; вона за своєю природою є вільною професією.	I. Der ärztliche Beruf § 1 (2) Der ärztliche Beruf ist kein Gewerbe; er ist seiner Natur nach ein freier Beruf.
	§ 10 (1) Дозвіл на здійснення лікарської професії видається Німецьким лікарським товариством особам з підтвердженою закінченою освітою для здійснення лікарської діяльності.	§ 10 (1) Die Erlaubnis zur Ausübung des ärztlichen Berufs kann auf Bundesärztekammer erteilt werden, die eine abgeschlossene Ausbildung für den ärztlichen Beruf nachweisen.
Австрія	Закон про лікарів. Нова редакція, Збірник федеральних законів, том I, 1998/169	Ärztegesetz. Neue Schriftleitung, Bundesgesetzblatt I 1998/169
Австрійське Лі-карське Товари-ство веде свою іс-торію з 1891 р. (22.12.1891 р. при-йнято перший за-кон)	Приналежність до Лікарського товариства § 68. (1) До Лікарського товариства належить як аку-ратний дотримувач правил приналежності до Лікар-ського товариства, кожен лікар, який 2. здійснює свою професійну діяльність на тери-торії цього Лікарського товариства.	Kammerangehörige § 68. (1) Einer Ärztekammer gehört als ordentlicher Kammerangehöriger jeder Arzt an, der 2. seinen Beruf im Bereich dieser Ärztekammer ausübt
	Розділ 4 Австрійське Лікарське Товариство	4. Abschnitt Österreichische Ärztekammer
	§ 117. (1) Установою для реалізації спільних інтересів усіх працюючих в Австрії лікарів, які є членами Лікарського товариства відповідно до § 68, абзаців 1, 2 і 5), є Австрійське Лікарське То-вариство, яке знаходиться на місці розташуван-ня федерального уряду.	§ 117. (1) Zur Vertretung der gemeinsamen Inter-essen aller in Österreich tätigen Ärzte, die Ange-hörige einer Ärztekammer sind (§ 68 Abs. 1, 2 und 5), ist die "Österreichische Ärztekammer" am Sitz der Bundesregierung eingerichtet.
Польща	Закон про лікарські товариства від 17 травня 1989 р.	Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o izbach lekarskich
Польське Лікар-ське Товариство веде свою історію з 1921 р.	Стаття 1. 1. Утворюється самоврядування лікарів і лікарів-стоматологів, яке в подальшому називається «лі-карським самоврядуванням». 2. Лікарське самоврядування є незалежним у ви-конанні своїх завдань і підпорядковується тіль-ки вимогам закону. 3. Організаційними одиницями лікарського са-моврядування, що мають юридичну самостій-ність, є: Головне (Польське) лікарське товариство і крайові (обласні) лікарські товариства.	Art. 1. 1. Tworzy się samorząd lekarzy i lekarzy dentyków, zwany dalej „samorządem lekarzy”. 2. Samorząd lekarzy jest niezależny w wykonywa-niu swych zadań i podlega tylko przepisom ustawy. <small>103) dot. art. 41.</small> 3. Jednostkami organizacyjnymi samorządu lekar-zy posiadającymi osobowość prawną są: Naczelna Izba Lekarska i okręgowe izby lekarskie.
	Розділ 2. Завдання і засади діяльності лікарсько-го самоврядування Стаття 4. Пункт 2. Завдання, визначені в п. 1, лікарське самоврядування виконує за допомо-гою: 1) визнання права здійснення професійної лікарської діяльності і ведення реєстру лікарів.	Rozdział 2. Zadania i zasady działania samorządu lekarzy Art. 4. Ust. 2. Zadania określone w ust. 1 samorząd lekarzy wykonuje w szczególności przez: 1) przyznawanie prawa wykonywania zawodu lek-arza i prowadzenie rejestru lekarzy.
	Розділ 3. Права й обов'язки членів. Стаття 12. 1. До списку членів крайового лікарського това-риства вписуються лікарі, які відповідають на-ступним умовам: 1) мають право на здійснення професійної лікар-ської діяльності, 2) мають намір здійснювати або здійснюють про-фесійну лікарську діяльність на території знахо-дження товариства. 2. Лікарі, що відповідають умовам пункту 1 під-пункту 1), але не працюють за професією, впи-суються до списку членів за їхнім добровільним бажанням.	Rozdział 3. Prawa i obowiązki członków. Art. 12. 1. Na listę członków okręgowej izby lekar-skiej wpisuje się lekarzy spełniających łącznie następujące warunki: 1) posiadających prawo wykonywania zawodu le-karza, 2) zamierzających wykonywać lub wykonujących zawód na obszarze działania izby. 2. Lekarzy spełniających warunki określone w ust. 1 pkt 1, lecz nie wykonujących zawodu, wpisuje się na listę na ich wniosek.

	<p>Розділ 8. Майнова та фінансова діяльність. Стаття 59. 2. Фонди лікарського товариства складаються з: 1) членських внесків, 2) грантів, дарів, дотацій, 3) надходжень від господарчої діяльності, 4) інших надходжень. Стаття 60. Лікарське товариство одержує з бюджету держави фінанси на покриття витрат, передбачених у законі, які до цього часу здійснювалися органами державної адміністрації.</p>	<p>Rozdział 8 Majątek i gospodarka finansowa Art. 59. 2. Na fundusz izb lekarskich składają się: 1) składki członkowskie, 2) zapisy, darowizny, dotacje, 3) wpływ z działalności gospodarczej, 4) inne wpływy. Art. 60. Izby lekarskie otrzymują z budżetu państwa środki finansowe na pokrycie kosztów tych czynności określonych w ustawie, które dotychczas były wykonywane przez organy administracji państwowej.</p>
	<p>Закон про професійну діяльність лікарів і лікарів-стоматологів від 5 грудня 1996 р.</p>	<p>Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry</p>
	<p>Розділ 2. Право здійснення професійної лікарської діяльності. Стаття 5. 1. Рада крайового лікарського товариства надає, із застереженням пунктів 2–4, а також статей 5a–5c, право на здійснення професійної лікарської діяльності або право на здійснення професійної стоматологічної лікарської діяльності особі, яка: 1) є польським громадянином або громадянином іншої держави, члена Європейського Союзу; 2) має: а) диплом лікаря або лікаря-стоматолога, виданий польським вищим навчальним закладом або б) документ, що підтверджує кваліфікацію лікаря або лікаря-стоматолога і відповідає мінімальним вимогам щодо навчання, окресленим у приписах права Європейського Союзу, виданий іншою державою, членом Європейського Союзу, згаданий у вимогах ст. 6b і відповідне йому свідоцтво, згадане в списку ст. 6b, або с) диплом лікаря або лікаря-стоматолога, виданий в країні — не члені Європейського Союзу, за умови, що цей диплом визнаний у Польщі за рівносильний відповідно до правил, а також відповідає мінімальним вимогам до навчання, окресленим у приписах права Європейського Союзу; 3) має повну юридичну дієздатність; 4) має стан здоров'я, що дозволяє здійснення професійної лікарської або лікарської стоматологічної діяльності; 5) бездоганно відповідає етичним вимогам. 2. Особі, яка відповідає умовам, зазначеним у п. 1, рада крайового лікарського товариства надає право на здійснення професійної лікарської діяльності і право на здійснення професійної стоматологічної лікарської діяльності, у разі володіння польською мовою, розмовною та письмовою, в обсязі, що не заважає виконувати професійну лікарську діяльність і професійну стоматологічну лікарську діяльність, визначену відповідно до вимог ст. 7a п. 1. Ця вимога не стосується особи, яка закінчила навчання медицини польською мовою. Стаття 6. Пункт 10. На підставі наданих документів і заяв, про які говориться в п. 1–7, рада крайового лікарського товариства визнає право на здійснення професійної лікарської діяльності і право на здійснення професійної стоматологічної лікарської діяльності і видає відповідний документ «Право на здійснення професійної лікарської діяльності» або «Право на здійснення професійної стоматологічної лікарської діяльності».</p>	<p>Rozdział 2. Prawo wykonywania zawodu lekarza. Art. 5. 1. Okręgowa rada lekarska przyznaje, z zastrzeżeniem ust. 2–4 oraz art. 5a–5c, prawo wykonywania zawodu lekarza albo prawo wykonywania zawodu lekarza dentystry osobie, która: 1) jest obywatelem polskim lub obywatelem innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego Unii Europejskiej; 2) posiada: a) dyplom lekarza lub lekarza dentystry wydany przez polską szkołę wyższą lub b) dokument potwierdzający formalne kwalifikacje lekarza lub lekarza dentystry, spełniające minimalne wymogi kształcenia określone w przepisach prawa Unii Europejskiej, wydany przez inne niż Rzeczpospolita Polska państwo członkowskie Unii Europejskiej, wymieniony w wykazie, o którym mowa w art. 6b, i towarzyszące mu, odpowiednio świadectwo wymienione w wykazie, o którym mowa w art. 6b, lub c) dyplom lekarza lub lekarza dentystry wydany przez inne państwo niż państwo członkowskie Unii Europejskiej, pod warunkiem że dyplom został uznany w Rzeczypospolitej Polskiej za równorzędny zgodnie z odrębnymi przepisami oraz że spełnia minimalne wymogi kształcenia określone w przepisach prawa Unii Europejskiej; 3) posiada pełną zdolność do czynności prawnych; 4) posiada stan zdrowia pozwalający na wykonywanie zawodu lekarza lub lekarza dentystry; 5) wykazuje nienaganną postawę etyczną. 2. Osobie spełniającej warunki określone w ust. 1 okręgowa rada lekarska przyznaje prawo wykonywania zawodu lekarza albo prawo wykonywania zawodu lekarza dentystry, jeżeli władza językiem polskim w mowie i piśmie w zakresie niezbędnym do wykonywania zawodu lekarza lub lekarza dentystry określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 7a pkt 1. Wymóg ten nie dotyczy osoby, która ukończyła studia medyczne w języku polskim. Art. 6. 10. Na podstawie złożonych dokumentów i oświadczeń, o których mowa w ust. 1–7, okręgowa rada lekarska przyznaje prawo wykonywania zawodu lekarza albo prawo wykonywania zawodu lekarza dentystry i wydaje dokument “Prawo wykonywania zawodu lekarza” albo „Prawo wykonywania zawodu lekarza dentystry”.</p>

Угорщина	Закон про Угорське Лікарське Товариство. №XXVIII, 1994 рік	A MOK-ról szóló 1994. évi XXVIII. törvény az Orvosi Kamaráról
Угорське Лікарське Товариство веде свою історію з 1966 р.	I Глава: Загальні положення. § 1 (1) Угорське Лікарське Товариство (далі — УЛТ) лікарів та стоматологів (далі — лікарі) є самоврядною професійною і публічною організацією.	I. Fejezet: Általános rendelkezések. 1.§ (1) A Magyar Orvosi Kamara (a továbbiakban: MOK) az orvosok és fogorvosok (a továbbiakban: orvosok) önkormányzattal rendelkező szakmai, érdekképviseleti köztestülete.
	V Глава: Членство. § 19, п. (1) Членами УЛТ є громадяни Угорщини, які: а) проживають в Угорщині, б) здобули лікарську або стоматологічну (далі — лікарську) спеціальність в угорському університеті або мають натуралізовану лікарську вищу освіту, в) внесені в Національний реєстр лікарів, г) займаються в Угорщині лікарською діяльністю або хотіли б її продовжити, д) дотримуються порядку сплати членських внесків, встановленого в товаристві, е) визнають обов'язковість Статуту товариства. п. (2) особи, які відповідають умовам, викладеним у п. (1), повинні бути прийняті до УЛТ за їхньою заявою.	V. Fejezet: Tagsági viszony. 19.§ (1) A MOK tagja lehet az a magyar állampolgár, aki: a) Magyarországon lakóhellyel rendelkezik, b) magyar egyetemen orvosi, fogorvosi (a továbbiakban: orvosi) diplomát szerzett, vagy akinek külföldi egyetemen szerzett orvosi diplomáját honosították, c) az orvosok országos nyilvántartásában szerepel, d) Magyarország területén orvosi diplomához kötött tevékenységet folytatott, folytat, illetőleg kíván folytatni, e) az Alapszabályban meghatározott módon a kamarai tagdíjat megfizeti, f) az Alapszabályban foglaltakat magára nézve kötelezően elismeri. (2) Azt a személyt, aki az (1) bekezdésben meghatározott feltételeknek megfelel, a MOK tagjai közé -kérelmére - fel kell venni.
	Закон про професійні товариства в охороні здоров'я. № XCVII, 2006 р.	2006. évi XCVII. törvény az egészségügyben működő szakmai kamarákról.
	Глава I. Професійні товариства в системі охорони здоров'я. § 1 (2) У галузі охорони здоров'я професійними товариствами є: а) Угорське Лікарське Товариство.	I. Fejezet. Az Egészségügyi szakmai kamarák rendszere. 1.§ (2) Az egészségügy területén szakmai kamaraként: а) Magyar Orvosi Kamara.
	Глава IX: Різні і перехідні положення. § 29 (1) Витрати на функціонування професійних товариств: а) членські внески, а також інші надходження від членів, б) кошти, отримані з центрального бюджету згідно із законом або на виконання публічної угоди, в) благодійні фонди та інші гранти, г) плата за послуги, нагороди та доходи від бізнес-заходів, д) міжнародні або внутрішні надходження згідно з угодами про співробітництво. (2) Штрафи від стягнень за порушення професійної етики, у розмірах, визначених у статутах.	IX. Fejezet: Vegyes és átmeneti rendelkezések. 29.§ (1) A szakmai kamara működésének költségeit а) a tagjai által befizetett tagdíj és egyéb díjbevételek, b) a törvényben meghatározott vagy a megállapodással átvett közfeladatok ellátásához a központi költségvetéstől átvett pénzeszközök, c) alapítványi és más támogatások, d) szolgáltatási, vállalkozási tevékenységből származó bevételek, e) pályázat útján elnyert pénzeszettek, f) nemzetközi vagy hazai együttműködésből származó pénzeszettek fedezik. (2) Etikai büntetésként kiszabott pénzbírság összegének felhasználásáról az alapszabály rendelkezik.
Румунія	Закон 95/2006 про реформу системи охорони здоров'я	Legea 95/2006 privind reforma in domeniul sanitar.
Румунське Лікарське Товариство веде свою історію з 1995 р.	РОЗДІЛ XII. Здійснення професії лікаря. Організація і функціонування Румунського Лікарського Товариства. Стаття 377. (1) Лікарі, які виконують умови, передбачені у ст. 370, і здійснюють професійну лікарську діяльність за зарплату та/або самостійно, є членами Румунського Лікарського Товариства. Стаття 379. (1) Особи, які займаються професійною лікарською діяльністю на території Румунії і підпадають під умови, перелічені у ст. 370, повинні відповідати наступним вимогам: а) мати офіційну кваліфікацію в галузі медицини, г) бути членами Румунського Лікарського Товариства.	TITLUL XII. Exercitarea profesiei de medic. Organizarea si functionarea Colegiului Medicilor din Romania. ART. 377 (1) Medicii care indeplinesc conditia de cetatenie prevazuta la art. 370 si sunt membri ai Colegiului Medicilor din Romania exercita profesia de medic, in regim salarial si/sau independent. ART. 379 (1) Profesia de medic se exercita pe teritoriul Romaniei de catre persoanele prevazute la art. 370 care indeplinesc urmatoarele conditii: a) detin un titlu oficial de calificare in medicina; d) sunt membri ai Colegiului Medicilor din Romania.

	<p>Стаття 380. (3) Лікарі, які отримали свідоцтво про членство в Румунському Лікарському Товаристві, можуть здійснювати професійну лікарську діяльність та професійну підготовку в публічних закладах охорони здоров'я та/або приватних закладах, або в якості найманих працівників, або в якості незалежної особи згідно з контрактом.</p> <p>Стаття 440. (4) Румунське Лікарське Товариство включає в себе всіх лікарів, які відповідають умовам, передбаченим у ст. 370 літери а), в) і д), а також лікарів у Румунії, що підпадають під умови, викладені у ст. 370 букви б), г) і е) і займаються професійною лікарською діяльністю з точки зору цього закону.</p>	<p>ART. 380 (3) Medicii care au obtinut certificatul de membru al Colegiului Medicilor din Romania pot desfășura activități medicale potrivit pregătirii profesionale în sistemul public de sănătate sau/si în sistemul privat, fie ca angajați, fie ca persoana fizică independentă pe baza de contract.</p> <p>ART. 440 (4) Colegiul Medicilor din Romania cuprinde toți medicii care îndeplinesc condițiile prevăzute la art. 370 lit. a), c) și e), precum și medicii stabiliți în România care îndeplinesc condițiile prevăzute la art. 370 lit. b), d) și f) și care exercită profesia de medic în condițiile prezentei legi.</p>
Болгарія	Закон про корпоративні організації лікарів і лікарів-стоматологів від 21.07.1998 р. № 83	Закон за съсловните организации на лекарите и на лекарите по дентална медицина бр. 83 от 21.07.1998 г.
Болгарське Лікарське Товариство веде свою історію з 1901 р.	<p>Глава перша. Загальні положення.</p> <p>Стаття 1. (2) Корпоративною організацією лікарів за змістом цього закону є Болгарське Лікарське Товариство (БЛТ), а лікарів-стоматологів – Болгарське Стоматологічне Товариство (БСТ).</p> <p>Стаття 3. (1) Усі лікарі і лікарі-стоматологи, які займаються професійною діяльністю, є членами БЛТ і, відповідно, БСТ.</p> <p>(2) Членство лікарів і лікарів-стоматологів, які не здійснюють свою професійну діяльність, є на добровільній основі.</p>	<p>Глава първа. Общи Разпоредби.</p> <p>Чл. 1. (2) Съсловна организация на лекарите по смисъла на този закон е Българският лекарски съюз (БЛС), а на лекарите по дентална медицина – Българският зъболекарски съюз (БЗС).</p> <p>Чл. 3. (1) Всички лекари и лекари по дентална медицина, които упражняват професията си, членуват в БЛС, съответно в БЗС.</p> <p>(2) Членството на лекари и лекари по дентална медицина, които не упражняват професията си, е доброволно.</p>
Хорватія	Закон про охорону здоров'я від 15 серпня 2003 р.	Zakon o zdravstvenoj zaštiti 15. srpnja 2003
Хорватське Лікарське Товариство веде свою історію з 1903 р.	<p>РОЗДІЛ XVI. ТОВАРИСТВА</p> <p>Стаття 189. Хорватське Лікарське Товариство, Хорватське стоматологічне товариство, Хорватське провізорське товариство, Хорватське товариство медичних біохіміків та Хорватське медсестринське товариство (далі — Товариства) є професійними організаціями медичних працівників та мають статус юридичних осіб.</p> <p>Стаття 190. Працівники в охороні здоров'я з вищою освітою та медсестри, які працюють у медичній галузі в Хорватії, якщо спеціальним законом не визначено інше, зобов'язані бути членами товариств, вказаних у ст. 189 цього Закону.</p> <p>Стаття 191. Організацію, юрисдикцію, функції і методи діяльності товариств, вказаних у ст. 189 цього Закону, регулює спеціальний закон.</p>	<p>XVI. KOMORE</p> <p>Članak 189. Hrvatska liječnička komora, Hrvatska stomatološka komora, Hrvatska ljekarnička komora, Hrvatska komora medicinskih biokemičara i Hrvatska komora medicinskih sestara (u daljnjem tekstu: komore) strukovne su organizacije zdravstvenih radnika sa statusom pravne osobe.</p> <p>Članak 190. Zdravstveni radnici visoke stručne spreme i medicinske sestre koji obavljaju zdravstvenu djelatnost na području Republike Hrvatske, ako posebnim zakonom nije drukčije određeno, obvezno se učlanjuju u komore iz članka 189. ovoga Zakona.</p> <p>Članak 191. Ustrojstvo, nadležnost i način rada komora iz članka 189. ovoga Zakona uređuje se posebnim zakonom.</p>
	Закон про лікування від 23 серпня 2003 р.	Zakon o liječništvu 23. srpnja 2003
	<p>I. Основні положення</p> <p>Стаття 6. Загальні умови для здійснення лікарської діяльності. Загальними умовами для здійснення лікарської діяльності є наявність:</p> <ul style="list-style-type: none"> • диплома одного з медичних факультетів у Республіці Хорватії або нострифікований диплом іноземних медичних факультетів, післядипломна освіта, спеціальність або спеціальність у галузі самостійної діяльності для певних спеціальностей, • громадянства Республіки Хорватія, • знання хорватської мови (за винятком іноді діагностичних і терапевтичних процедур, у яких словесне спілкування з хворим відсутнє або дистанційне), • членства в реєстрі Хорватського Лікарського Товариства, • дозволу на самостійну роботу (ліцензія) 	<p>I. Temeljne odredbe</p> <p>Članak 6. Opći uvjeti za obavljanje liječničke djelatnosti. Opći uvjeti za obavljanje liječničke djelatnosti jesu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • diploma jednog od medicinskih fakulteta u Republici Hrvatskoj ili nostrificirana diploma inozemnog medicinskog fakulteta, položen stručni ispit, odnosno specijalistički ispit, ili ispit iz uže specijalnosti za samostalan rad u pojedinim specijalističkim, odnosno strukama uže specijalnosti, • državljanstvo Republike Hrvatske, • znanje hrvatskoga jezika (s iznimkom pri obavljanju povremenih dijagnostičkih i terapijskih zahvata u kojima verbalna komunikacija s bolesnikom nije potrebna ili je moguća uz posrednika), • upis u Imenik liječnika Hrvatske liječničke komore, • odobrenje za samostalan rad (licenca).

	Стаття 13. Лікареві, який внесений у реєстр лікарів, Хорватське Лікарське Товариство видає дозвіл на самостійну роботу (ліцензію).	Članak 13. Liječniku koji je upisan u Imenik liječnika, Hrvatska liječnička komora daje odobrenje za samostalan rad (licencu).
	VIII. Хорватське Лікарське Товариство Стаття 35. Зобов'язання об'єднання в Хорватське Лікарське Товариство. Лікарі, які займаються наданням медичних послуг, зобов'язані бути членами Хорватського Лікарського Товариства (далі — Товариство) як самоврядної професійної і незалежної організації зі статусом юридичної особи і державними функціями. Товариство у своїй діяльності представляє лікарів у Республіці Хорватія і за кордоном. Стаття 46. Фінансування роботи Товариства. Для досягнення своїх цілей та виконання завдань Товариство набуває фінансові активи: <ul style="list-style-type: none"> • від послуг, • від членів, • з інших бізнес-доходів, які отримує Товариство. Із державного бюджету Хорватії виділяються кошти для виконання завдань, які Товариство проводить як державні функції, встановлені у ст. 37, п. 3 цього Закону.	VIII. Hrvatska liječnička komora Članak 35. Obvezatnost udruživanja u Hrvatsku liječničku komoru. Liječnici koji rade na neposrednim poslovima zdravstvene zaštite obvezno se udružuju u Hrvatsku liječničku komoru (u daljnjem tekstu: Komora), kao samostalnu i neovisnu strukovnu organizaciju sa svojstvom pravne osobe i javnim ovlastima. Komora u okviru svojih djelatnosti predstavlja liječnike u Republici Hrvatskoj i u inozemstvu. Članak 46. Financiranje rada Komore. Za ostvarivanje svojih ciljeva i izvršavanje zadaća Komora stječe sredstva: <ul style="list-style-type: none"> • od upisnine, • od članarine, • iz drugih prihoda ostvarenih djelatnošću Komore. Iz državnog proračuna Republike Hrvatske osiguravaju se sredstva za izvršavanje poslova koje Komora obavlja na temelju javne ovlasti utvrđene člankom 37. točkom 3. ovoga Zakona.
Македонія	Закон про охорону здоров'я від 26 березня 1997 р. № 13-1051/1	Закон за здравствената заштита Бр. 13-1051/1 26 март 1997 година
Македонське Лікарське Товариство веде свою історію з 1997 р.	Стаття 128. Медичний працівник може самостійно здійснювати діяльність у галузі охорони здоров'я за наявності умов, передбачених Положенням про роботу, у разі відповідності наступним вимогам: 5) мати позитивний висновок (ліцензію) Лікарського, Стоматологічного або Фармацевтичного Товариства.	Член 128. Здравствен работник може самостојно со личен труд да врши здравствена дејност за која е способен ако покрај условите предвидени со прописите за работа со личен труд има: 5) да има позитивно мислење (лиценца) од лекарската, стоматолошката, односно фармацевтската комора.
	Македонське Лікарське Товариство Стаття 4. Членство в Товаристві є обов'язком і честю для всіх лікарів Республіки Македонія.	Лекарска комора на Македонија Член 4. Членувањето во Комората е обврска и чест за сите лекари на Република Македонија.
Словенія	Закон про лікарську діяльність (ZZdrS). Офіційний вісник РС, № 98-4618/1999 прийнятий 03.12.1999 р.	Zakon o zdravniški službi (ZZdrS) Uradni list RS, št. 98-4618/1999 dne 3. 12. 1999
Словенське Лікарське Товариство веде свою історію з 1999 р.	Стаття 9. Словенське Лікарське Товариство (далі — Товариство) утворюється з управлінськими функціями в системі охорони здоров'я: Будь-яка діяльність лікаря в системі охорони здоров'я повинна бути узгоджена під час виконання лікарської діяльності за допомогою Товариства.	9. člen. Zdravniška zbornica Slovenije (v nadaljnjem besedilu: zbornica) v zvezi z razporedom zdravniških delovnih mest v mreži javne zdravstvene službe: Vsako objavo prostega zdravniškega delovnega mesta zdravnika je treba hkrati s prijavo zavodu za zaposlovanje posredovati zbornici.
	Стаття 29. Лікар може здійснювати медичне обслуговування після внесення його в реєстр лікарів, який провадить Товариство. Товариство докладно визначає порядок і умови внесення до реєстру лікарів.	29. člen. Zdravnik sme začeti opravljati zdravniško službo z vpisom v register zdravnikov, ki ga vodi zbornica. Zbornica podrobneje predpiše postopek in pogoje za vpis v register zdravnikov.
	Стаття 33. Лікарям, які відповідають умовам для надання медичних послуг, Товариством надається ліцензія. Ліцензія є офіційним документом, який свідчить про професійну компетенцію лікаря щодо здійснення медичних послуг у тій чи іншій галузі на визначений час. Ліцензія видається на обмежений період часу — на 7 років.	33. člen. Zdravniku, ki izpolnjuje pogoje za samostojno opravljanje zdravniške službe, zbornica podeli licenco. Licenca je javna listina, ki dokazuje strokovno usposobljenost zdravnika za samostojno opravljanje zdravniške službe na določenem strokovnem področju. Licenca se podeli za določen čas — dobo sedmih let.

Сербія	Закон про самоврядні організації працівників охорони здоров'я від 2 грудня 2005 р. № 107	Закон о коморама здравствених радника бр. 107, 2. децембар 2005
Сербське Лікарське Товариство веде свою історію з 2005 р.	<p>II. Категорії самоврядних організацій працівників охорони здоров'я</p> <p>Стаття 2. Для поліпшення умов професійної діяльності для лікарів, лікарів-стоматологів, фармацевтів, дипломованих фахівців з медичної біохімії і спеціалістів з клінічної біохімії, медсестер і санітарів, для захисту їх професійних інтересів, під час профілактики та здійснення медико-санітарної допомоги і захисту інтересів громадян при реалізації права на охорону здоров'я — організуються:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Сербське лікарське товариство; 2) Сербське стоматологічне товариство; 3) Сербське фармацевтичне товариство; 4) Сербське товариство біохіміків; 5) Сербське медсестринське і санітарське товариство. 	<p>II. Врсте комора здравствених радника</p> <p>Члан 2.</p> <p>Ради унапређивања услова за обављање професије доктора медицине, доктора стоматологије, дипломираних фармацевта, дипломираних фармацевта медицинске биохемије и доктора медицине специјалиста клиничке биохемије, медицинских сестара и здравствених техничара, заштите њихових професионалних интереса, организованог учешћа на унапређивању и спровођењу здравствене заштите и заштите интереса грађана у остваривању права на здравствену заштиту — оснивају се:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Лекарска комора Србије; 2) Стоматолошка комора Србије; 3) Фармацеутска комора Србије; 4) Комора биохемичара Србије; 5) Комора медицинских сестара и здравствених техничара Србије.
	<p>III. Членство у самоврядних організаціях</p> <p>Стаття 4.</p> <p>Членство в самоврядних організаціях є обов'язковим для всіх лікарів, лікарів стоматологів, фармацевтів, дипломованих фахівців з медичної біохімії і спеціалістів з клінічної біохімії, медсестер і санітарів, які здійснюють професійну діяльність у закладах охорони здоров'я та самостійно надають медичні послуги (далі — приватна практика) в Республіці Сербія.</p>	<p>III. ЧЛАНСТВО У КОМОРИ</p> <p>Члан 4.</p> <p>Чланство у комори је обавезно за све докторе медицине, докторе стоматологије, дипломиране фармацевте, дипломиране фармацевте медицинске биохемије, дипломиране фармацевте специјалисте медицинске биохемије и докторе медицине специјалисте клиничке биохемије, медицинске сестре и здравствене техничаре, који као професију у Републици Србији обављају послове здравствене делатности у здравственим установама и у другим облицима здравствене службе (у даљем тексту: приватна пракса).</p>
Словацьчина	<p>Закон Народної ради Словацької Республіки від 14 березня 2002 р. про професію лікаря, про Словацьке Лікарське Товариство, про професію стоматолога, про Словацьке стоматологічне товариство та про зміни і доповнення до деяких законів № 219/2002</p>	<p>Zákon národnej rady slovenskej republiky zo 14. marca 2002 o povolani lekára, o Slovenskej lekárskej komore, o povolani zubného lekára, o Slovenskej komore zubných lekárov a o zmene a doplnení niektorých zákonov 219/2002 Z.z.</p>
Словацьке Лікарське Товариство веде свою історію з 1992 р.	<p>§ 12 Основні положення</p> <p>(1) На основі Словацького Лікарського Товариства (існує згідно із Законом № 13 1992 р.) створюється Словацьке Лікарське Товариство (далі — Товариство) згідно із цим законом.</p>	<p>§ 12 Základné ustanovenia</p> <p>(1) Z doterajšej Slovenskej lekárskej komory (Zákon Slovenskej národnej rady č. 13/1992 Zb. o Slovenskej lekárskej komore) sa zriaďuje Slovenská lekárska komora (ďalej len „komora“) podľa tohto zákona.</p>
	<p>§ 14 Членство в Товаристві</p> <p>(3) Членство в Товаристві є обов'язковим для всіх осіб, які здійснюють лікарську діяльність з надання медико-санітарної допомоги.</p>	<p>§ 14 Členstvo v komore</p> <p>(3) Členstvo v komore je povinné pre všetky osoby, ktoré vykonávajú povolanie lekára poskytovaním zdravotnej starostlivosti.</p>
Чехія	<p>Закон Чеської народної ради від 8 квітня 1991 р. № 220/1991 про Чеське Лікарське Товариство, Чеське стоматологічне товариство та Чеське медсестринське товариство</p>	<p>Zákon České národní rady ze dne 8. května 1991 o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře 220/1991 Sb.</p>
Чеське Лікарське Товариство веде свою історію з 1894 р.	<p>§ 1 (1) Створюється Чеське Лікарське Товариство, що базується в м. Оломоуц, Чеське стоматологічне товариство, що базується в Празі, та Чеське медсестринське товариство, що базується в Празі (в подальшому іменовані «Товариства»).</p>	<p>§ 1 (1) Zřizují se Česká lékařská komora se sídlem v Olomouci, Česká stomatologická komora se sídlem v Praze a Česká lékárnická komora se sídlem v Praze (dále jen «komory»).</p>
	<p>§ 3 (1) Кожен лікар, який проводить у Чехії лікарську діяльність з надання лікувальних та профілактичних послуг, повинен бути членом Чеського Лікарського Товариства.</p>	<p>§ 3 (1) Každý lékař, který vykonává na území České republiky lékařské povolání v léčebné a preventivní péči, musí být členem České lékařské komory.</p>

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. **Карпук В., Мусій О.** (2006) Чи потрібне нам лікарське самоврядування? *Голос України*, 227.

2. **Мазур І.П., Тищук М.М.** (2019) Лікарське самоврядування: європейський досвід і кроки до впровадження в Україні. *Здоров'я України 21 сторіччя*, 4 (449): 26–27 (<https://health-ua.com/article/41680-lkarske-samovryaduvannuvavropejskij-dosvd-kroki-dovprovadzhennya-vukran>).

3. **Мусій О.** (2005) Лікарському самоврядуванню в Україні бути? Так! Ваше Здоров'я, 32.

4. **Мусій О.** (2006) Лікарське самоврядування в Україні: доцільність і перспективи. XI Конгрес Світової Федерації Українських Лікарських Товариств, 28–30 серпня 2006 р. СФУЛТ, Полтава – Київ – Чикаго.

5. **Мусій О.** (2007а) Необхідність законодавчого забезпечення лікарського самоврядування. Перший Всеукраїнський конгрес з медичного права і соціальної політики, 14–15 квітня 2007 р., Київ, 31–32.

6. **Мусій О.** (2007b) Низку управлінських функцій могла б виконувати лікарська громада. Що стримує утвердження лікарського самоврядування. *Ваше Здоров'я*, 19.

7. **Мусій О.** (2007с) Лікарське самоврядування: міжнародний досвід. *Українські медичні вісті*, 7, (1–2(66–67)): 23–24.

8. **Мусій О.** (2008) Шлях до лікарського самоврядування та медичні громадські об'єднання в Україні. XII Конгрес Світової Федерації Українських Лікарських Товариств, 25–28 вересня 2008 р., СФУЛТ, Івано-Франківськ – Київ – Чикаго: 24–29.

9. **Мусій О.** (2010) Регулювання обов'язкового членства в організаціях лікарського самоврядування — досвід європейських країн. Матеріали XIII Конгресу Світової Федерації Українських Лікарських Товариств, 30 вересня — 3 жовтня 2010 р. СФУЛТ, Львів — Київ — Чикаго, 128–137.

10. **Мусій О.С.** (2013) Чому гальмує лікарське самоврядування? *Урядовий кур'єр*, 15 червня 2013 р. (<https://ukurier.gov.ua/uk/articles/chomu-galmuye-likarske-samovryaduvannya/>).

11. **Мусій О.С., Тищук М.М., Мазур І.П.** (2018). Українські лікарі на шляху до самоврядування. *Ukrainian physicians on the way to self-government*. СРМЕ. Newsletter, 26 June: 13–14.

12. **Нечаїв С.** (2008) Німецький досвід лікарського самоврядування — для України. *Ваше Здоров'я*, 14(941).

13. **Нечаїв С.** (2009) Проблеми лікарського самоврядування в Україні в контексті реформування вітчизняної охорони здоров'я. *Українські медичні вісті*, 8 (1–4(68–71)), 38–43.

14. **Устїнов О.В.** (2019) Лікарське самоврядування: зроблено ще один крок до його впровадження. *Український медичний часопис* (<https://www.umj.com.ua/article/138387/likarske-samovryaduvannya-zrobleno-shhe-odin-krok-do-jogovprovadzhennya>).

15. **Emberger H., Wallner F.** (2007) *Aerztegesetz mit Kommentar*. Verlagshaus der Aerzte, Wien, 660 p.

16. **Musii O.** (2008) The Ukrainian Medical Association is going to Europe. *World Medical Journal*, 54(1): 18–19.

17. **Wiśniewski Z.** (2005) *Kronika izb lekarskich w Polsce w latach 1945–2005*. NIL, Warszawa, 494 s.

THE EUROPEAN LEGISLATIVE EXPERIENCE OF REGULATING OF THE MEMBERSHIP FOR PHYSICIANS IN THE SELF-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS

Dr. Oleg Musii

Ukrainian Medical Association

Summary. *The article provides a comparative analysis of the laws governing the medical self-government of the 12 European countries. Certain functions, powers, features of financing, the right of conduction of medical practices on the territory of the national state, membership in the organization and understanding that the medical profession is a free profession, are cited and generalized. Based on this analysis, a possible way of legislative approval of medical self-government for physicians of Ukraine is recommended. Considering the ukrainian specific features and realities, the most optimal variant is the way of adoption of this law with the adoption of a number of other legislative acts at the same time that will create structurally and systematically a new national health system in Ukraine.*

Key words: *physicians, medical self-government, Ukrainian Medical Association, european experience, legislative regulation.*

Адреса для листування:

Мусій Олег Степанович
01033, Київ, вул. Льва Толстого, 7
Всеукраїнське Лікарське Товариство
Тел: +38 (098) 600-12-19, +38 (073) 600-12-19,
+38 (095) 600-12-19
E-mail: musii.oleg@gmail.com